

подвергнут текст, тем он мягче. Художественный текст принадлежит к наиболее мягким текстам: он может быть подвергнут в принципе неисчислимому количеству интерпретаций. Текст имеет субъектно-объектное социальное бытие. Он всегда является двусторонним единством авторского текста и читательского восприятия. Восприятие текста теснейшим образом связано с его пониманием. Текст мы воспринимаем в целом – в единстве формы и содержания. Понимать чужой текст – это значит его интерпретировать, т.е. создавать свой собственный текст, в чем-то аналогичный, но не тождественный по форме и содержанию.

Особенностью текста является его психологичность. Текст неразрывно связан с процессом мышления, но в отличие от последнего текст вербален. В самом тексте мы можем обнаружить и невербальные элементы, ибо часто содержание выражено не прямо, а косвенно, текст лишь на него намекает. Важно подчеркнуть то, что все невербализованные компоненты текста могут быть при необходимости вербализованы. Это позволяет утверждать, что текст принципиально вербален. Принципиальная вербальность текста соответствует принципу выразимости: все, что имеется в виду, все, что хранится в нашей памяти, может быть выражено словами. Являясь семиотической системой, язык способен выразить чувства, представления, образы, но не непосредственно, а путем возбуждения прежних впечатлений и аналогий.

Мы будем рассматривать текст как необходимый этап в осуществлении замысла говорящего, как результат сложного взаимодействия продуцирующего текст коммуникатора и реципиента.

Анализ исследуемого материала показал, что тексты-регулятивы не имеют четко выраженной структуры, отличаются размером и содержанием. Объем текстов-регулятивов варьируется от 1 до 60 слов. Они являются аттерчентными, примыкающими к основному тексту, не принадлежащими автору первичного текста, вторичными, т.е. они следуют за появлением в коммуникативном пространстве собственно текста, потенциального "провокатора" последующих трансформаций. "Первичные тексты – это что-то вроде априорных структур, наполняемых в ходе написания вторичных текстов чувственным многообразием". Они являются составной частью мегатекста, который представляет собой единство собственно текста и вспомогательного текста, отличающихся друг от друга прагматической направленностью, коммуникативной ценностью, облигаторностью присутствия. "Вспомогательный текст – это множество текстовых сообщений, факультативно сопровождающих основной текст, ценностью второстепенных и прагматически вспомогательных, т.е. направленных на оптимизацию функционирования основного текста". Интертекстуальные отношения между компонентами мегатекста проявляются в их тематическом единстве.

Тексту-регулятиву присущи точное авторство, субъективность, информативность, адресованность, цельность, ситуативность, отдельность, эмотивность, динамичность, интерпретируемость и психологичность.

У ЦАРИНІ НОМІНАТИВНИХ І КОМУНІКАТИВНИХ ОДИНИЦЬ

Швачко С.О. (Суми)

У лінгвістиці останніх років інтенсивно дискутуються питання мовленнєвих кодів, одиниць і категорій мови в їх психо-когнітивному вимірі "тут і тепер" - живої комунікації [2, 447]. Доміnantними на часі є метазнаки: *дискурс, текст, комунікація, вербальні та невербальні засоби спілкування*. Значущим є осмислення номінативних одиниць (НО) на векторі адресант-адресат, вивчення їх системно-функціонального буття. Семіотичний (знаковий) характер НО є прозорим в їх наповненні, оточенні та функціонуванні. НО включаються в комунікативні одиниці (КО), інтегруються на текстових просторах та препарують прагматичні наміри. Об'єктом статті є дослідження природи НО та КО, предметом – їх спільні та ізоморфні риси в англomовному дискурсі. "Мова – найбільший духовний скарб, у якому народ виявляє себе творцем, передає нащадкам свій досвід і мудрість, перемоги і славу, культуру і традиції, думи і сподівання. Рідним словом народ збагачує також світову культуру. Слово – наше повнокровне життя, невмируще джерело поступу. З цього невичерпного джерела мовець здобуває не тільки знання про навколишній світ, але й моральні і естетичні оцінки та уподобання народу" [3, 5]. У кожній мові спрацьовує вторинне конструювання на рівні слів, словосполучень та текстів. Вічним двигуном (лат. *perpetuum mobile*) у мові є словотвір, який діє без перепочинку щохвилини, щосекунди. Двигун словотвору діяв, діє і діятиме повсякчас, поки з'являтимуться нові предмети, народжуватимуться нові слова і мислі [3, 29]. Універсальними для НО різних мов є наявність поверхневої та глибинної структур, а також – поліфункціональність. Вивчення семасіологічних, ономасіологічних, епідигматичних, функціональних аспектів НО сприяє осмисленню і їх онтології. Структурно-семантичне наповнення НО детермінуються дією лінгвальних та екстралінгвальних факторів. Ця універсальна риса НО представлена девіацією у мовних дискурсах. Основна відміна НО від КО розкривається в опозиції відповідних функцій – називної та комунікативної. "Слово – основна структурно-семантична структура мови, яке співвідноситься з предметами, явищами дійсності, їхніми ознаками та відношеннями між ними вільно відтворюється у мовленні й служить для побудови висловлювань" [6, 379]. Слова підлягають пролонгації (а), скороченню (б), компресії (в), лексикалізації та граматицізації (г), які в результаті зазначених процесів модифікують поверхневу/глибинну структуру, збагачують обсяг мовного словникового корпусу. Стабільними при цьому залишаються словотвірні моделі:

а) *Happily enlarge* (афіксація); *blackboard, timetable* (композиція); *handicraft, snowman, Ms. Chairman, sportsman* (напівсуфіксація);

б) *story* ← *history*, *fence* ← *defense*, *fancy* ← *fantasy*, *Mr.* ← *master*, *Sir* ← *senior*, *on the q.t.* ← *quiet*, *emote*

← emotional, compete ← competition;

а) know how ← know how to do it, nonce ← then once used words, as ← all so, o'clock ← on clock, a fire ← on fire, brunch ← breakfast and lunch, smog ← smoke and fog, fruice ← fruits and juice, goodbye ← God be with you.

г) Can-do-people, a-devil-may-care expression, a-tomorrow-die-feeling, God-knows-what-fancy, an-are-you-out-of-your-shoes-look, a falls, a works, a boots, a colors, in her teens, different isms.

Морфемі зберігають у вторинному конструюванні свої форми вільними або спрощеними порівняй lovely, friendly, summerlike, hardship (hard-+ -ship < shape), sixteen (six and ten), sixty (six multiplied by ten), booklet (let < little), fashionable. Вторинні конструювання зберігають пам'ять етимологічних витоків, творять стилістичні ефекти [9, 20]. Пор.:

"Unmarried?", asked the census taker.

"Oh, dear, no", replied the prim little lady, blushing.

"I've never been married".

Movie-director: Unmarried?

Applicant: Twice.

- Yes, she's married to a real-estate agent and a good honest fellow, too.

- My gracious. Bigamy?

- What is the plural of man, Willie? Asked the teacher.

- Men, answered Wille.

- And the plural of child?

- Twins was the unexpected reply [9, 15-20]

Модифікація НО детермінується чинниками лексичного та граматичного оточення, наприклад: *Fall in love* – *fall out of love*; *to get in* – *to go out*; *to be in* – *to be out*; *to go to school* – *to go to the school*; *bus school* – *school bus*; *to do on* – *to do off*. *nose ring* – *finger ring*; *to pause to drink* – *to pause drinking*; *to do a room* – *to make a bed*; *to be reluctant* – *to be unreluctant*.

Як видно із прикладів, спільність граматичної конструкції не завжди передбачає реалізацію ідентичних значень. Вагомим є семантичне наповнення лексичних компонентів, наприклад: *small beer* – *слабке пиво*, *small change* – *дрібні гроші*, *small comfort* – *слаба втіха*, *small deer* – *молоде покоління*, *small hours* – *години після півночі*, *small potatoes* – *щось дрібне незначне*, *small aleck* – *самовпевнена людина*.

Модифікація слів, технологія їх вторинного утворення одержали більш глибоке осмислення у науковій літературі в силу діючих традицій та методологічних тенденцій. Сьогодні увага лінгвістів [2; 6; 7; 8] до текстів як об'єктів дослідження, генерувала низку питань стосовно природи КО, їх типології та взаємодії з дискурсивними чинниками (вивчення супертекстового середовища, режиму, модусу та стилю). НО та КО притаманні спільні тенденції буття. Вони відкриті процесам динаміки, змінюваності, пролонгації, скорочення, компресії, варіювання. Зазначені процеси позначені відповідною специфікою, залежністю від лінгвальних та екстралінгвальних факторів. КО підпорядковують собі номінативні одиниці. Семіотичні знаки, якими є НО та КО, інтегруючись, актуалізують комунікативні наміри. Спільною для НО та КО є наявність усних та писемних, первинних та вторинних форм, а також – взаємотрансформація. Девіація текстів збільшується за рахунок дії психо-соціо-лінгво-когнітивних чинників, притаманних КО, вивчення яких є вельми актуальним та перспективним у руслі генологічної проблематики [2, 478]. В умовах когнітивно-комунікативних тенденцій сьогоденної наукової парадигми зростає інтерес до текстової лінгвістики та її об'єктів. Фактор антропоцентризму є ведучим на часі, бо немає розуму поза соціумом і немає соціуму поза розумом, немає розуму поза мовленням і немає мовлення поза розумом, немає мовлення поза особистістю, і немає особистості поза особистістю [7, 11]. КО можуть розширятися та звужуватися, наприклад: *'Lilly used to have a proverb about wishes. How did it go?'* *'Oh, yes'* *'If wishes were horses than beggars would ride. Put beggars on horses and then – woe be tide'*.

Вихідна структура прислів'я *If wishes were horses, beggars would ride* подається автором у розширеному коментуючому варіанті.

Зазначеним процесам підвладні фразеологічні НО та КО, наприклад:
all cats are alike grey in the night - *when candles are out all cats are grey*

Вночі всі коти сірі

Be on ones p's and c's with - *to mind ones pees and cues*

Бути обережним, уважним

Call the tune to pay the piper, *to pay the piper and pay the tune*

Задавати тон, хазяїнувати

Care killed a/the cat, *Care will kill a cat*

Надмірні турботи хоч кого з ніг звалить

Curses are like chickens: they always come home to roost

Дати про себе знати

Haste makes waste – The less haste the more speed, the more haste the less speed *Поспіх людям посміх*
[1. с. 15, 52-53, 77, 79, 91, 165].

Текстові модифікації детермінуються інтралінгвальними та інтерлінгвальними чинниками. Пор. варіанти коментування об'єктів в одній мові чи за її межами на міжкультурних та міжмовних витоках. Наприклад: англ. *Birds of a feather flock together*, укр. *Рибалка рибалку бачить здалека*; англ. *To kill the bird with one stone*, укр. *убити двох зайців*. Семантична та прагматична конгруентність може зберігатися при лексичній еквівалентності так і при її відсутності. Наприклад, англ. *Add fuel to the fire*, укр. *Підливати масло в огонь*; англ. *Add wings to the...* - укр. *Окрилювати*; англ. *Anything for a quiet life* - укр. *чим би дитина не бавилась аби не плакала*; англ. *Feel the draught* - укр. *бути в скрутному становищі*; англ. *Fetch one's salt* - укр. *заробляти на кусок хліба*.

Тематична представленість КО необов'язково відповідає їх тематичному наповненню. Релевантною є дія дискурсивних чинників - середовища, режиму та стилю. Пор.: англ.

- (1) *A friend - a person, whom one likes, respects and meets often.*
- (2) *A friend in need is a friend indeed.*
- (3) *In every mess I find a friend. In every port a wife.*
- (4) *A friend in power is a friend lost.*
- (5) *A steady patriot of the world alone, the friend of every country but his own.*
- (6) *There is a friend that sticketh closer than brother.*
- (7) *They wert my guide, philosopher and friend.*
- (8) *O friend unseen, unborn, unknown.
Study out my words at night, alone:
Read a poet, I was young.*
- (9) *Give me the arrowed, erect and manly foe;
Firm I can meet perhaps return the blow;
But of all plagues, good Heaven, the wrath can send,
Save me, oh, save me, from the candid friend.*

Поняття ДРУГ коментується по-різному у прикладах (1-9). За традицією - у (1, 2, 6, 7), гумористично - у (3, 4, 5), серйозно - у (8) та з іронією - у (9). Перлокутивні параметри КО детермінуються компетентністю адресанта та адресата, здібністю комунікантів осмислити поверхневі структури [5]. Або:

- (10) *Take care of the pence and the punds will take care of themselves (proverb) – Take care of the sense, and the sounds will take care of themselves (Carrol)*
- (11) *An old friend is better than two new friends (proverb) – better a new friend than an old foe (Spencer).*

Приклади (10, 11) свідчать про дієвість креативних факторів, обігрування та курйозів типу: *When I'm good I am very, very good. When I bad, I am better.*

Зміна позиції компонентів є вельми значущим в процесі означення референтів, пор.: англ. *People come and go*, укр. *Люди приходять та уходять*; англ. *Come and go people*, укр. *випадкові люди*; англ. *Noses tell*, укр. *пізнавати по носам*; англ. *Tell noses!*, укр. *Порахуйте*; англ. *Tell-tales*, укр. *побрехеньки*; англ. *How do you tell them?* укр. *Як ви їх розпізнаєте?*; англ. *All told*, укр. *всі разом*.

Сучасна лінгвістика пов'язана з методологічним поворотом від класичної парадигми філософії свідомості до посткласичної парадигми філософії комунікації як засобу досягнення порозуміння людей та з використанням природної мови [2, 363]. З огляду на це перспективним і актуальним вважаємо вивчення онтології номінативних та комунікативних одиниць, їх універсальних, спільних та відмінних рис.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баранцев К. Т. Фразеологічний словник англійської мови. – К.: Радянська школа, 1951. – 389 с.
2. Бацевич Ф. С. Проблеми сучасної лінгвістичної генології: спроба аналітичного огляду // 36. Од слова путь верстаючи й до слова... / Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 1012 с.
3. Вихованець І. Р. Таїна слова – Київ: Радянська школа, 1980. – 284 с.
4. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Теорія і практика перекладу: Німецька мова. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 292 с.
5. Кобякова І. К. Креативне конструювання вторинних утворень в англійській мові. – Вінниця: Нова книга, 2007. – 128 с.
6. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства. Підручник. – К.: Академія, 2006. – 424 с.
7. Приходько А. М. Концепти і концептуальні системи в когнітивно-дискурсивній лінгвістиці. – Запоріжжя: Прем'єр, 2008. – 332 с.
8. Чередищенко О. І. Про мову і переклад. – Київ: Либідь, 2007. – 248 с.
9. Шацько С. О. Навчити вчитися! Посібник. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 136 с.

НІКНЕЙМ ЯК ЗАСІБ КОНСТРУЮВАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ЕЛЕКТРОННОМУ ДИСКУРСІ ЧАТА

Шестакова О. М. (Харків)

Бурхливий розвиток комп'ютерної комунікації зумовлює все більш поширювану зацікавленість у дослідженнях засобів ідентифікації та самопрезентації за допомогою електронного дискурсу.